

tárását is befejeztük. A műhely keleti széle alatt egy deszkabéléses kutat találtunk, melynek dendrokronológiai adatai az üvegműhely működésének ante quem non keltezését segítik meghatározni.

Az ásatást a Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság anyagi támogatásával és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál nyert pályázati pénzből végeztük.

SZŐKE BÉLA MIKLÓS – RITOÓK ÁGNES

345. Zamárdi, Kútvölgyi-dűlő

(Somogy megye) R, B, LT, Ró, Ge, N

A lelőhelyen az előzetes terepbejárások alapján rézkori, bronzkori, vaskori és római kori leletek előkerülésére számíthattunk. A 2002. március 25. és augusztus 15. közötti megelőző régészeti feltárás elsődleges feladata az volt, hogy a nagyméretű autópálya-csomópont területén meghatározza a régészeti lelőhely kiterjedését, vagyis a feltárandó terület nagyságát. Egy É-D-i és két K-Ny-i kutatóárok kijelölésével kezdtük a munkálato-
kat. Az utóbbi kutatóárkokban előkerült objektumok alapján meghatározhatóvá vált egy sűrűbben fedett terület a csomópont keleti, a patak mentén elhelyezkedő részén: itt rézkori, kelta, római és népvándorlás kori objektumok kerültek elő. A csomópont Ny-i részén rézkori és korai bronzkori település szórtabban elhelyezkedő objektumait találtuk meg. Mindezek után a sűrűbben lakott, keleti területen egy nagyobb, összefüggő felület feltárását kezdtük meg.

A csomópont keleti oldalán a vízpart felé lejtő, lan-
kás domboldal kiválóan alkalmas volt a megtelepedésre. Az őskort a *középső rézkori* Balaton-Lasinja kultúra illetve a késő rézkori bolerázi kultúra gödrei képviselik. Ritkaságnak számít, hogy a Balaton-Lasinja településen előkerült szórt, méhkas alakú tárolóvermek és amorf munkagödrök között egy alapárkos házat is sikerült feltárnunk. A nagyméretű, kb. 19×9 m-es épület esetleg közösségi házként is értelmezhető. A patakparti domboldaltól egy enyhe völgy által elválasztott, kissé nyugatabbra elhelyezkedő dombtetőn szintén megtelepedett a középső rézkor népessége. E területen azonban jelentős erózió ment végbe, így a rézkori kultúrréteg egy része mára megsemmisült: csak az eredeti felszín egyenetlenségeiben megmaradt humuszfoltokban tudtunk régészeti jelenségeket dokumentálni. A bolerázi település gödreiből is gazdag leletanyag került elő. A több, részben ép edény és nagy mennyiségű edénytöredék mellett az egyik gödörből egy pecsétlő is előkerült – utóbbi talán az ünnepi viseletet kiegészítő testfestés kialakításához használhatták.

A dombtetőn a *korai bronzkori* Somogyvár-Vinkovci kultúra ritkásabb szerkezetű falujának néhány gödre is előkerült. Érdekes, hogy az egyik méhkas alakú gödörben egy teljes lócsontváz és további, valószínűleg kiskérődzőkhöz tartozó állkapcsok és vázrészecskék feküdtek.

A vízparti terület következő megtelepedői a *kelták* voltak, akik Pannónia római hódítását követően is to-

vábbéltek a Dunántúlon. Utóbbi időszakból (Kr. u. 1. század) származik a jellegzetes római szürke kerámiával és terra sigillata töredékekkel keveredett késő kelta leletanyag, mely néhány leletgazdag gödörből illetve két házból került elő. A korszakra keltezhető házak K-Ny tájolásúak, a K-i és a Ny-i oldalon l-l cölöp tartotta a tetőszerkezetet. Az egyik házból előkerült gazdag kerámiaanyagban sávost festett kerámia is előkerült. Szintén a keltákhoz köthető az a hamvasztásos sír, melyből egy szürke urna és az ennek leborítására szolgáló, szájjal lefelé fordított, nagyméretű tál mellett további tálak és egyéb edénytöredékek kerültek elő.

A lelőhely legjelentősebb korszakát képviseli az a településrészlet, mely a *népvándorlás korra*, a 6. századra keltezhető. Az egyik házból előkerült, úgynevezett bepecsételt díszű, kiöntőcsöves korsó alapján a *langobardokkal* azonosíthatók a több házból és műhelyből álló falu lakói. A település jelentősége abban is áll, hogy a langobardoknak Dunántúlon eddig csupán a temetkezéseit ismertük, településük még nem került elő. A falu szerkezete gondosan tervezettnek látszik: az épületek kört alkotva a falu keleti szélén, az egykori patakmeder mentén helyezkednek el. A ház alapterületéből kinyúló sütőkemencével vagy tapasztott padlóval rendelkező, K-Ny tájolású lakóházak (10 ilyen tártunk fel) sátor-tetejét általában két nagyméretű faoszlop tartotta; ettől eltérően néhány háznál a négy sarokban vagy a rövidebb oldal mentén 3-3 cölöp helyezkedett el. Az ezekenél jobban a földbe mélyített, nagyobb és kisebb méretű műhelyek (pl. szövőházak; 8 nagy és 6 kisebb került elő) kétoszlopos szerkezetűek voltak. A falu keleti oldalán, a patak illetve időszakosan kiterjeszkedő mocsár mentén 10, sorban elhelyezkedő sütőkemencét találtunk (a település belső területén további hármat). Ugyanitt 3 kutatástak a földbe; ezek egyikében kitűnő állapotban maradt meg a faszerkezet.

A lelőhely É-i és K-i szélén négy sírt is feltártunk; az egyik sírből napvilágra került csontfésűk alapján a telep és a sírok egykorúak (6. század).

POLGÁR PÉTER

346. Závod határa

(Tolna megye) Kö

2002. április 4-én célzott terepbejárást végeztünk Tolna megye több pontján, elsősorban szóbeli információk révén ismert, elpusztult középkori templomhelyek azonosítása céljából.

Cilléri-rétek: Az I. katonai felmérés által feltüntetett templomromot a falutól É-ra, Ny-K irányú egykori vízfolyás D-i oldalán kb. 500 m hosszan húzódó középkori lelőhely Ny-i részén találtuk meg. A kiemelkedő, cseréppel sűrűbben borított részen, kb. 30×30 m nagyságú területen néhány igen nagy homokkődarabot és kevés kisebb követ találtunk. Bár embercsont nem került elő, a középkori Cél falu templomával azonosíthatjuk a törmelékes területet.

Tisztelt Olvasó!

A 155–159. oldalak közötti képek aláírásai – sajnálatos módon – összecserélődtek, amiért szíves elnézésüket kérjük.

A képek helyes aláírása:

1. kép: Döbrököz, vár
2. kép: Nak, ÉNy
3. kép: Sárbogárd, Hatvan-puszta
4. kép: Értény, DK
5. kép: Bölcске, Szélesdombi-dűlő
6. kép: Bikács, Belső sziget
7. kép: Dunaföldvár, Macskalyuk
8. kép: Nagymaros, Szentmihály-hegy
9. kép: Sárbogárd, Mindszent-puszta
10. kép: Belecska, juhászat

Ennek megfelelően a szövegbeli utalások helyesen:

148. o.
Sárbogárd, Hatvan-puszta (3. kép)
Sárbogárd, Mindszent-puszta (9. kép)
149. o.
Nagymaros, Szentmihály-hegy (8. kép)
Belecska, juhászat (10. kép)
Bikács, Belső sziget (6. kép)
Bölcске, Szélesdombi-dűlő (5. kép)
150. o.
Döbrököz, vár (1. kép)
Dunaföldvár, Macskalyuk (7. kép)
Értény, DK (4. kép)
152. o.
Nak, ÉNy (2. kép)

214. o.: *Gyugy, római katolikus templom* című jelentés szerzője:

Gere László

297. o.: *Zamárdi, Kútvölgyi-dűlő* című jelentés szerzői:

Kiss Viktória – Polgár Péter

A szerkesztő

Dear Reader,

Regrettably, the captions between pages 155 and 159 were mixed, for which we apologise.

The correct captions are the followings:

- Fig. 1: Döbrököz, vár
Fig. 2: Nak, ÉNy
Fig. 3: Sárbogárd, Hatvan-puszta
Fig. 4: Értény, DK
Fig. 5: Bölcске, Szélesdombi-dűlő
Fig. 6: Bikács, Belső sziget
Fig. 7: Dunaföldvár, Macskalyuk
Fig. 8: Nagymaros, Szentmihály-hegy
Fig. 9: Sárbogárd, Mindszent-puszta
Fig. 10: Belecska, juhászat

Accordingly the references in the text are the followings:

- Page 148
Sárbogárd, Hatvan-puszta (Fig. 3)
Sárbogárd, Mindszent-puszta (Fig. 9)
Page 149
Nagymaros, Szentmihály-hegy (Fig. 8)
Belecska, juhászat (Fig. 10)
Bikács, Belső sziget (Fig. 6)
Bölcске, Szélesdombi-dűlő (Fig. 5)
Page 150
Döbrököz, vár (Fig. 1)
Dunaföldvár, Macskalyuk (Fig. 7)
Értény, DK (Fig. 4)
Page 152
Nak, ÉNy (Fig. 2)

Page 214: The author of the report titled *Gyugy, római katolikus templom*:

Gere László

Page 297: The author of the report titled *Zamárdi, Kútvölgyi-dűlő*:

Kiss Viktória – Polgár Péter

The editor